

Věc C-687/23

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

15. listopadu 2023

Předkládající soud:

Tribunal Supremo (Španělsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

2. listopadu 2023

Žalobce:

D. E.

Žalovaná:

Banco Santander, S. A.

**TRIBUNAL SUPREMO, SALA PRIMERA DE LO CIVIL (NEJVYŠŠÍ SOUD,
PRVNÍ OBČANSKOPRÁVNÍ SENÁT).**

[*omissis*] [procesní náležitosti]

TRIBUNAL SUPREMO (NEJVYŠŠÍ SOUD)

Občanskoprávní senát

Usnesení č. /

[*omissis*] [členové soudu]

V Madridu dne 2. listopadu 2023.

[*omissis*] [soudce zpravodaj]

SKUTKOVÝ STAV

ZAPRVÉ: *Relevantní okolnosti..*

1. Banka Banco Popular Español, S. A. (dále jen „Banco Popular“) vydala „Bonos Popular I/2010 Capital Convertible 8 %“, nazývané také „Bonos Subordinados Canjeables por Obligaciones Subordinadas de Banco Popular Español, S. A. I/2009“ (podřízené krátkodobé dluhopisy směnitelné za podřízené dlouhodobé dluhopisy Banco Popular Español, S. A. I/2009).

Dne 3. října 2009 upsal D. E. jako jediný jednatel společnosti Lera Blava, S. L. U., 15 těchto směnitelných dluhopisů v celkové hodnotě 15 000 eur.

V květnu 2012 D. E. rovněž jménem společnosti Lera Blava, S. L. U., přistoupil na směnu těchto podřízených dluhopisů I/2009, jež měly splatnost v říjnu 2013, za jiné povinně směnitelné podřízené dluhopisy (II/2012) se splatností v listopadu 2015.

Dne 14. ledna 2013 společnost v rámci výplaty dlužných mezd přiznala panu D. E. vlastnické právo k těmto směnitelným dluhopisům a tato subrogace D. E. v otázce vlastnictví dluhopisů byla odsouhlasena bankou dne 22. února 2013.

Povinně směnitelné podřízené dluhopisy (II/2012) byly dne 25. listopadu 2015 povinně směněny za akcie banky Banco Popular.

2. Dne 7. června 2017 přijala Evropská komise rozhodnutí (EU) 2017/1246, kterým se schvaluje program řešení krize pro Banco Popular Español S. A. (Úř. věst. 2017, L 178, s. 15); Jednotný výbor pro řešení krizí (SRB) přijal rozhodnutí SRB/EES/2017/08, kterým byl aktivován mechanismus řešení krize Banco Popular.

Přijatý nástroj pro řešení krize banky spočíval v převodu činnosti prostřednictvím převodu akcií na kupujícího, banku Banco Santander, která je získala za cenu jednoho eura.

Rozhodnutí Jednotného výboru pro řešení krizí SRB/EES/2017/08 bylo provedeno rozhodnutím Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria (Fond pro řádnou restrukturalizaci bankovních institucí, dále jen „FROB“) jakožto výkonného orgánu příslušného k řešení krize podle čl. 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 11/2015 ze dne 18. června 2017 (BOE č. 155 ze dne 30. června 2017, s. 55470).

Fond FROB souhlasil se snížením tehdejšího základního kapitálu Banco Popular Español na nulu (0 eur) prostřednictvím odpisu všech akcií v oběhu, aby se vytvořila dobrovolná rezerva nedisponibilní povahy. Od té chvíle přestal být D. E. vlastníkem akcií, které získal směnou upsaných dluhopisů, aniž za ně obdržel jakoukoli protihodnotu.

3. V důsledku opatření přijatých v rámci řešení krize fondem FROB a v souvislosti s výkonem rozhodnutí SRB získala Banco Santander veškeré nově emitované akcie Banco Popular, které byly vydány prostřednictvím konverze nástrojů kapitálu tier 2 na nově emitované akcie schválené v tomto rozhodnutí. Následně v roce 2018 se banka Banco Santander prostřednictvím fúze sloučením

banky Banco Popular stala univerzálním nástupcem banky Banco Popular, jejíž právní subjektivita zanikla.

ZADRUHÉ: *Soudní spor, v němž vyvstává předběžná otázka. Výsledek řízení v prvním a druhém stupni.*

1. V říjnu 2016 podal D. E. žalobu proti Banco Popular, v níž se domáhal určení neplatnosti nabytí směnitelných podřízených dluhopisů z důvodu vady souhlasu, a příkazu k vydání původně investované částky (15 000 eur) a zákonných úroků naběhlých od okamžiku úpisu produktu. Podpůrně se domáhal náhrady škody z důvodu nesplnění zákonných povinností žalované poskytnout informace o úpisu dluhopisů v roce 2009 a jejich následné směně v roce 2012. Žalobce svůj nárok opíral o vady při prodeji tohoto finančního produktu s ohledem na požadavky předpisů MiFID.

2. Soud prvního stupně, který případ projednával, žalobě vyhověl a prohlásil úpis povinně směnitelných podřízených dluhopisů za neplatný.

3. Žalovaná banka se proti rozsudku odvolala a provinční soud odvolání vyhověl, neboť dospěl k závěru, že D. E. není aktivně legitimován.

ZATŘETÍ: *Kasační opravný prostředek projednávaný Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), v jehož rámci bylo rozhodnuto o předložení této předběžné otázky.*

1. Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu kasační opravný prostředek. Tento opravný prostředek se zaměřil na odmítnutí aktivní legitimace žalobce, neboť dle žalobce byl převod vlastnictví dluhopisů společnosti na jejího jednatele a jediného společníka právoplatný.

V případě vyhovění této námitce by bylo nutné posoudit neplatnost nabytí podřízených dluhopisů I/2009 a jejich následnou směnu za jiné povinně směnitelné podřízené dluhopisy (II/2012).

2. Během projednávání kasačního opravného prostředku se soud usnesl na tom, že ohledně vhodnosti předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru vyslechne účastníky řízení. Oba účastníci řízení se vyslovili proti předložení předběžné otázky.

ZAČTVRTÉ: *[omissis]* [údaje týkající se účastníků řízení a jejich zástupců]

PRÁVNÍ ODŮVODNĚNÍ

ZAPRVÉ: *Unijní právo.*

Tato předběžná otázka doplňuje otázku, kterou jsme položili dne 15. prosince 2022. Dotčená ustanovení unijního práva jsou stejná, proto je nyní pouze nastíníme:

- a) Článek 34 odst. 1 písm. a) a b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012 (dále jen „směrnice 2014/59/EU“).
- b) Článek 53 odst. 1 a 3 směrnice 2014/59/EU.
- c) Článek 60 odst. 2 písm. a), b) a c) směrnice 2014/59/EU.

Směrnice 2014/59/EU byla ve Španělsku provedena prostřednictvím Ley 11/2015, de 18 de junio, de recuperación y resolución de entidades de crédito y empresas de servicios de inversión (zákon 11/2015 ze dne 18. června 2015 o ozdravných postupech a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků), jenž obsahuje řadu ustanovení, která se shodují s ustanoveními zmíněnými v předchozích odstavcích uvedené směrnice nebo jsou těmto ustanovením podobná.

Tato otázka rovněž spadá do rámce závěrů plynoucích z rozsudku Soudního dvora ze dne 5. května 2022, C-410/20 (EU:C:2022:351).

ZADRUHÉ: *Důvody k položení předběžné otázky. Pochybnosti, které vyvstaly v souvislosti s rozsudkem Soudního dvora EU ze dne 5. května 2022 (C-410/20).*

1. Španělské soudy provedly v souvislosti s opatřeními k řešení krize banky Banco Popular rozdílný výklad různých ustanovení směrnice 2014/59/EU, což vedlo k různým řešením sporů. To vedlo ke značnému počtu kasačních opravných prostředků podaných v této věci k Tribunal Supremo (Nejvyšší soud).
2. Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. května 2022, C-410/20 (EU:C:2022:351) rozhodl, jak má být vykládáno ustanovení čl. 34 odst. 1 písm. a) ve spojení s ustanoveními čl. 53 odst. 1 a 3 a čl. 60 odst. 2 prvního pododstavce písm. b) a c) směrnice 2014/59/EU, pokud jde o i) žaloby na náhradu škody z důvodu informací uvedených v prospektu a žaloby na prohlášení neplatnosti smlouvy o úpisu akcií Banco Popular ii) nabytých v rámci veřejné nabídky úpisu, iii) které byly odepsány v rámci postupu řešení krize této banky, iv) podané osobami, které byly držiteli těchto akcií banky Banco Popular před zahájením postupu řešení krize.
3. V původním řízení, v němž jsme podali tuto předběžnou otázku, podřízené dluhopisy povinně směnitelné za akcie Banco Popular I/2009 a jejich následná směna za jiné povinně směnitelné podřízené dluhopisy (II/2012) neodpovídají žádnému z nástrojů vedlejšího kapitálu odepsaných nebo zaniklých v důsledku mechanismu řešení krize Banco Popular. Tyto dluhopisy však byly 25. listopadu 2015 směněny za na akcie Banco Popular nebo na ně konvertovány v souladu s podmínkami emise, k níž náležely (série II/2012). Žalobce byl vlastníkem těchto

akcií od data směny až do dne 7. června 2017, kdy byly na základě rozhodnutí banky Banco Popular spolu s ostatními akciemi tvořícími základní kapitál odepsány.

Vzhledem k tomu, že tyto dluhopisy byly směněny za akcie Banco Popular dne 25. listopadu 2015, tedy před rozhodnutím o řešení krize banky (7. června 2017), zdá se být zřejmé, že mechanismus řešení krize má účinek i na akcie, které žalobce nabyl v rámci této směny a které držel ke dni rozhodnutí, i s následným odpisem, neboť první z opatření v rámci usnesení řídicího výboru FROB ze dne 7. června 2017 spočívalo ve „snížení stávajícího základního kapitálu Banco Popular Español, S. A. z dvou miliard devadesáti osmi milionů čtyř set dvaceti devíti tisíc čtyřiceti šesti eur (2 098 429 046,00 eur) na 0 eur prostřednictvím odpisu všech akcií, které jsou v současné době v oběhu [...]“, bez ohledu na titul nabytí akcií.

Ve věci vzniká nejasnost, částečně shodná s pochybností, která byla předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 15. prosince 2022. Vzniklé nejasnosti se týkají rozsahu účinku zproštění povinnosti nebo odpovědnosti ze strany Banco Santander, jakožto univerzálního nástupce Banco Popular, zejména pokud jde o pohledávku nebo právo, které by vznikly na základě soudního rozhodnutí, jímž by byla prohlášena neplatnost úpisu povinně směnitelných podřízených dluhopisů I/2009 a dluhopisů II/2012, následně nabytých směnou, a nařízeno navrácení částek původně zaplacených za nabytí těchto dluhopisů (15 000 eur), přičemž by soud vzal v úvahu, že tyto podřízené dluhopisy směnitelné za akcie nejsou součástí nástrojů vedlejšího kapitálu uvedených v opatřeních k řešení krize Banco Popular, ale že byly nakonec směněny za akcie téže banky, jak bylo stanoveno při jejich vydání, před přijetím uvedených opatření k řešení krize.

Obměnou, která odůvodňuje rozšíření předběžné otázky, je v tomto případě skutečnost, že žaloba na neplatnost byla podána před skončením postupu řešení krize banky. V tomto případě je tedy otázkou, zda by tato pohledávka nebo právo představovaly závazek, na který se vztahuje čl. 53 odst. 3 směrnice, kdyby byl nárok uplatněn před ukončení postupu řešení krize banky, a to s ohledem na výjimku stanovenou v tomto ustanovení, pokud jde o „závazky, jež neexistovaly“.

Tato otázka vyvstává, protože, jak bylo zdůrazněno v rozsudku Soudního dvora ze dne 5. května 2022, čl. 53 odst. 3 směrnice 2014/59/EU stanoví, že „pokud orgán příslušný k řešení krize sníží jistinu závazku nebo splatnou neuhrazenou částku ve vztahu k závazku na nulu, považují se veškeré **povinnosti nebo pohledávky vzniklé v souvislosti s ním, jež neexistovaly** v době řešení krize, pro všechny účely za uhrazené a v žádném následujícím řízení v souvislosti s úvěrovou institucí nebo investičním podnikem v režimu řešení krize nebo jakýmkoli nástupnickým subjektem v jakékoli následné likvidaci nejsou přípustné“ [zvýraznění přidáno]. Stejně tak tentýž rozsudek Soudního dvora zdůrazňuje, že čl. 60 odst. 2 téže směrnice v souvislosti s ustanoveními o odpisu či konverzi kapitálových nástrojů stanoví, že „pokud se jistina příslušných kapitálových

nástrojů odepíše: [...] b) vůči držiteli příslušného kapitálového nástroje **nezůstává** na základě částky nástroje, která byla odepsána, nebo v souvislosti s ní **žádný závazek**, s **výjimkou jakéhokoli již vzniklého závazku** a závazku k náhradě škody, jenž může vzniknout v důsledku napadení zákonnosti výkonu pravomoci k odpisu“ [zvýraznění přidáno].

4. V případě původního řízení, jehož se týká tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, nastala splatnost směnitelných dluhopisů a jejich směna za akcie před zahájením postupu řešení krize banky Banco Popular; žaloba na neplatnost rovněž předcházela zahájení tohoto postupu řešení krize.

5. Jak bylo již zmíněno, rozsudek SDEU ze dne 5. května 2022, ačkoli se vztahuje na „osoby, které nabyly akcie v rámci veřejné nabídky úpisu učiněné touto institucí nebo tímto podnikem před zahájením tohoto postupu řešení krize“, obsahuje některé úvahy relevantní pro projednávanou věc.

Připomíná, že v souladu s čl. 34 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2014/59 „těmi, kdo musí přednostně nést ztráty vzniklé uplatněním postupu řešení krize, jsou akcionáři, po nichž následují věřitelé a úvěrová instituce nebo investiční podnik v režimu řešení krize“. Konkrétně, v souladu s čl. 53 odst. 3 směrnice 2014/59/EU, „pokud orgán příslušný k řešení krize sníží jistinu závazku nebo splatnou neuhrazenou částku ve vztahu k závazku na nulu, považují se veškeré **povinnosti nebo pohledávky vzniklé v souvislosti s ním, jež neexistovaly** v době řešení krize, pro všechny účely za uhrazené a v žádném následujícím řízení v souvislosti s úvěrovou institucí nebo investičním podnikem v režimu řešení krize nebo jakýmkoli nástupnickým subjektem v jakékoli následné likvidaci nejsou přípustné“ (bod 33).

Dále dodává, že „článek 60 směrnice 2014/59, který se týká odepisování nebo konverze kapitálových nástrojů, ve svém odst. 2 prvním pododstavci písm. b) stanoví, že vůči držiteli odepsaných kapitálových nástrojů nezůstává na základě rozhodnutí o řešení krize **žádný závazek**, s **výjimkou jakéhokoli již vzniklého závazku** a závazku k náhradě škody, jenž může vzniknout v důsledku napadení zákonnosti výkonu pravomoci k odpisu“.

Ve španělském právu se „vznikem“ rozumí okamžik vzniku práva domáhat se splnění povinnosti. „Existencí“ se rozumí konec doby stanovené pro splnění povinnosti, od něhož se povinnost stává vymahatelnou.

Na druhou stranu v projednávaném případě případná povinnost k vrácení částky původně zaplacené za pořízení směnitelných dluhopisů v důsledku prohlášení neplatnosti jejich úpisu a následné směny neodpovídá žádnému závazku nebo odpovědnosti vyplývající z „výkonu pravomoci k odpisu“, ale z uvádění finančních produktů, v nichž investice původně spočívala, na trh. Jinými slovy, její příčinou není ztráta hodnoty investice v důsledku odepsání akcií, ale vychází z odpovědnosti vyplývající z původního úpisu dluhopisů, které byly následně směněny za akcie.

V tomto smyslu není skutečnost, že případná pohledávka na náhradu škody vznikla mimosoudně (a měla by se proto považovat za již vzniklou) a je splatná (z důvodu neexistence lhůty), neslučitelná s její kvalifikací jako „podmíněné pohledávky“ až do jejího pravomocného soudního přiznání (nebo vyloučení), a jako takové se zdá být rozumné, že pohledávky, které jsou v této situaci (jsou předmětem stávajícího nebo potenciálního sporu) mohou být zohledněny při obezřetném oceňování závazků subjektu, od kterého je požadována náhrada škody nebo restituice v důsledku uvádění těchto finančních produktů na trh.

6. Vycházíme-li z toho, že tyto závazky, které by mohly vyplývat z možné odpovědnosti při uvádění podřízených dluhopisů povinně směnitelných za akcie na trh, nejsou v žádném případě součástí oněch „již vzniklých závazků“, jimiž se v rámci vyloučení zprošťujících účinků odpisu zabývá čl. 60 odst. 2 písm. b) směrnice 2014/59, ani povinností či pohledávek již existujících v době řešení krize Banco Popular, na něž se vztahuje čl. 53 odst. 3 této směrnice, neměl by D. E. aktivní legitimaci k podání žaloby, kterou podal proti Banco Santander a o níž je třeba rozhodnout v řízení o kasační stížnosti, jíž se tento soud zabývá.

VÝROK

SENÁT ROZHODL: [*omissis*] Soudnímu dvoru Evropské unie se pokládá následující předběžná otázka:

Mají být ustanovení čl. 34 odst. 1 písm. a) a b) ve spojení s ustanoveními čl. 53 odst. 1 a 3 a čl. 60 odst. 2 prvním pododstavcem písm. b) a c) směrnice 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 vykládána v tom smyslu, že případnou pohledávku nebo právo, které by vyplývaly z povinnosti nahradit škodu uloženou nástupnickému subjektu společnosti Banco Popular v důsledku žaloby na náhradu škody vycházející z uvádění na trh finančního nástroje (podřízených dluhopisů povinně směnitelných za akcie téže banky), nezahrnutého mezi nástroje vedlejšího kapitálu, o nichž hovoří opatření k řešení krize Banco Popular, který byl směněn za akcie banky před přijetím opatření k řešení krize banky (7. června 2017), lze považovat za závazek, na který se vztahuje ustanovení o odpisu nebo zániku podle čl. 53 odst. 3 směrnice 2014/59, jako na povinnost nebo pohledávku, „jež neexistovala“, takže by byl považován za uhrazený a nebyl by vymahatelný vůči Banco Santander jako nástupnickému subjektu společnosti Banco Popular, pokud by nárok, z něhož by tato povinnost nahradit škodu vyplývala, byl uplatněn **před skončením** postupu řešení krize banky?

Nebo mají být naopak tato ustanovení vykládána v tom smyslu, že uvedená pohledávka nebo právo by představovaly povinnost nebo pohledávku, jež „existovala“ – čl. 53 odst. 3 směrnice – nebo „již vzniklý závazek“ v době řešení krize banky – čl. 60 odst. 2 písm. b) –, a jako taková je vyloučena z účinků uhrazení nebo zrušení těchto povinností nebo pohledávek, a byly by tudíž vymahatelné vůči Banco Santander jako nástupnickému subjektu společnosti Banco Popular, pokud by nárok, z něhož by taková povinnost nahradit škodu vyplývala, byl uplatněn **před skončením** postupu řešení krize banky?

[*omissis*] [závěrečné procesní formulace a podpisy soudců]

PRACOVNÍ DOKUMENT